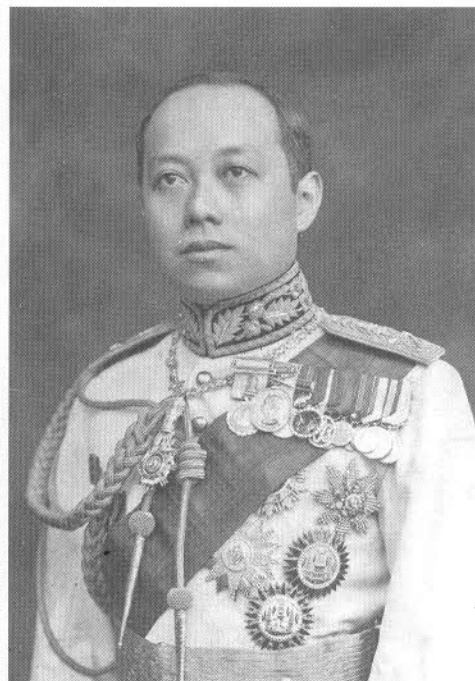

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระมหากษัตริย์กับเมืองเพชร

สถาบันพระมหากษัตริย์มีความผูกพันกับเมืองเพชรบุรีมาอย่างยาวนาน หลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันเป็นเครื่องยืนยันว่า เพชรบุรีเป็นเมืองเก่า ที่มีมานานตั้งแต่สมัยทวารวดี อาทิ พระปรางค์ 5 ยอด วัดมหาธาตุวรวิหาร สันนิษฐานว่าสร้างตั้งแต่สมัยทวารวดี ปราสาทหินกำแพงแลง โบราณสถานอิทธิพลศิลปะขอมสร้างเมื่อสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ราวปี พ.ศ. 1731 โบราณสถานทุ่งเศรษฐี ต.นายาง อ.ชะอำ ชุมชนโบราณวัดป่าแป้น วัดหาดทราย อ.บ้านลาด กระทั่งเข้าสู่ยุคกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานี อาณาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาเป็นเวลานาน ในช่วง พ.ศ. 1893 – 2310 กระทั่งเมื่อกรุงศรีอยุธยาสิ้นอำนาจถูกทำลายลง ทำให้ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ สูญสิ้นไป แต่เนื่องจากเมืองเพชรบุรีซึ่งเป็นหัวเมืองทางใต้ ตั้งอยู่ห่างไกลจากพระนครไม่ได้ถูกเผาให้เสียหายไปเหมือนกับกรุงศรีอยุธยา จึงยังคงมีร่องรอยของศิลปกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากกรุงศรีอยุธยามีร่วมนอกกับเข้ากับความเป็นช่างท้องถิ่นในเพชรบุรี ที่ยังคงดำรงสืบต่อมาถึงปัจจุบัน

คำกล่าวที่ว่า “เพชรบุรี คือ อยุธยาที่มีชีวิต” แสดงให้เห็นอยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรม งานประติมากรรม จิตรกรรมฝาผนังในวัดที่สร้างขึ้นสมัยอยุธยาหลายแห่ง อาทิ วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดเกาะ วัดสระบัว วัดมหาธาตุวรวิหาร วัดเขานันไดอิฐ วัดไผ่ล้อม รวมไปถึงงานช่างฝีมือ อาทิ งานปูนปั้น งานจิตรกรรม งานทองรูปพรรณ งานแทงหยวก งานตอกกระดาษ ที่ล้วนแล้วมีเอกลักษณ์เฉพาะจนได้รับการขนานนามว่า “สกุลช่างเมืองเพชร” นอกจากนี้เพชรบุรียังมีผูกพันกับพระมหากษัตริย์สืบเนื่องมาจนถึงยุครัตนโกสินทร์ เห็นได้จากพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังขึ้น ณ เมืองเพชรบุรี พระราชวังพระนครคีรี (เขาวัง) พระรามราชนิเวศน์ (วังบ้านปืน) และ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน อ.ชะอำ รวมถึง “บ้านไร่

ของในหลวงรัชกาลที่ 9” โครงการซึ่งห้วมนตามพระราชดำริ ในรัชกาลที่ 9 ต.เขากระปุก อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีความผูกพันกับพระเจ้าแผ่นดินเป็นอย่างต่อเนื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเมืองเพชรบุรีตอนหนึ่งว่า “เมืองเพชรบุรีเป็นภูมิฐานอันงดงามและสมบูรณ์เคยเป็นที่ประพาสของพระเจ้าแผ่นดินแต่กาลก่อนตลอดมา”

ศาลาการเปรียญวัดใหญ่สุวรรณาราม เดิมเป็นพระตำหนักหลังหนึ่งในกรุงศรีอยุธยาที่ พระสรเพชญ์ที่ 8 หรือ พระเจ้าเสือ พระราชทานให้สมเด็จพระสังฆราช (แดงโม) นำมาปลูกสร้างที่เมืองเพชรบุรี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประพาสเมืองเพชรบุรีตั้งแต่เมื่อทรงผนวช โปรดให้บูรณะพระพุทธรูปภายในถ้ำเขาลวง เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังบนภูเขากลางเมืองเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2402 เปรียบเสมือนพระราชวังแห่งที่ 2 ของสยามประเทศ ใช้ภาษีสั่งจ่าย มีแรงงานชาวไทยทรงดำ และไทยพวนเป็นแรงงานสำคัญในการก่อสร้าง พระที่นั่งและหมู่อาคารต่าง ๆ นำรูปแบบศิลปะตะวันตกผสมผสานศิลปะดั้งเดิมของไทย กับแนวนิยมแบบจีน มาใช้ก่อสร้างตามแบบโบราณประเพณีไว้อย่างครบถ้วนพระราชทานนามว่า “พระนครคีรี” หรือที่ชาวคนเมืองเพชรเรียกว่า “เขาวัง”

นอกจากนี้ รัชกาลที่ 4 ยังใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ซื้อที่ดินตั้งแต่เขาวังถึงเขาพนมขุด เป็นพื้นที่ทำนา “ทุ่งนาหลวง” และจัดพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญบริเวณสนามหน้าเขาวัง ทรงนำศิลปวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ที่เมืองเพชรบุรี เช่น การออกแบบผังเมืองเพชร กำหนดพื้นที่ตั้งหน่วยงานราชการ ตัดถนนสายสำคัญในเมืองเพชรบุรี อาทิ ถนนศิริรัถยา (จากเขาวังไปเขาลวง)

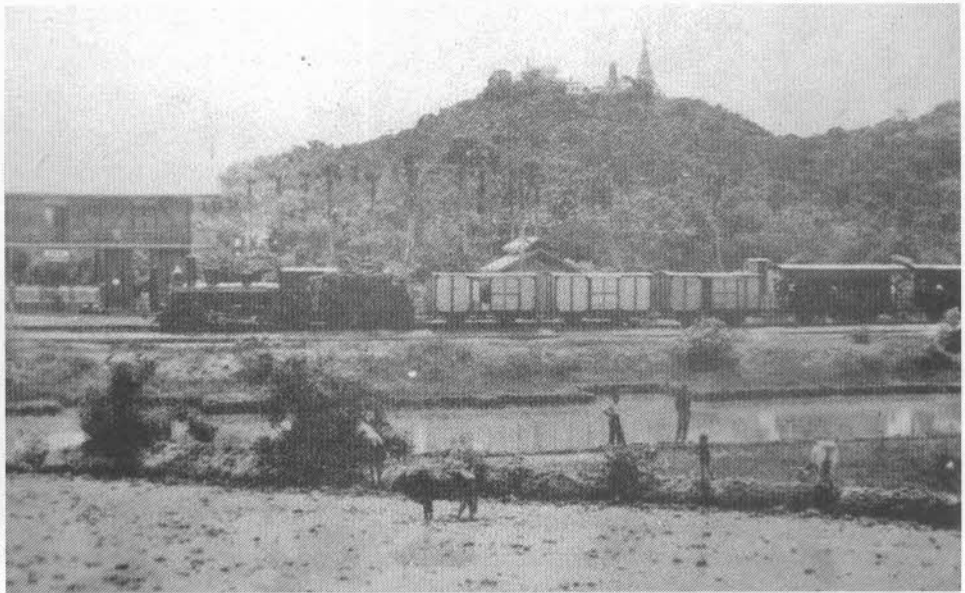
"พระนครคีรี" พระราชวังบนภูเขากลางเมืองเพชรบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2402 ในรัชกาลที่ 4

พระปรางค์ 5 ยอด วัดมหาธาตุ

พระรามราชนิเวศน์ "วังบ้านปืน"

สถานีรถไฟเพชรบุรี ขบวนรถไฟสายใต้ สร้างตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

ถนนราชวิถี (จากเขาวังไปแม่น้ำเพชรบุรี) ถนนสีสรรอินทร์ (จากเขาวังไปตัวเมืองเพชรบุรี) สร้างสะพานคอนกรีตข้ามแม่น้ำเพชรบุรีเป็นแห่งแรก ชาวบ้านเรียกว่า สะพานช้าง ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น สะพานจอมเกล้า โปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนพานิชเจริญ ในตลาดตัวเมืองเพชรบุรี ส่วนตระกูลขุนนาค เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทศ บุนนาค) เจ้าเมืองเพชรบุรี ทำการตัด ถนนพงษ์สุริยา (ผ่านหน้าวัดใหญ่) ถนนม้ายาวงษ์ ผ่านเมืองเพชรบุรีหน้าวัดพระทรง

ต่อมารัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเมืองเพชรบุรีเป็นประจำตลอดรัชกาล โปรดเกล้าฯ ให้สร้างทางรถไฟสายใต้จากพระนคร มานครปฐม ราชบุรี และเพชรบุรี ยังได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าเมืองเพชรบุรีสมัยนั้น พระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ (เทียน บุนนาค บุตรชายเทศ บุนนาค) ดำเนินการจัดซื้อที่ดินริมแม่น้ำเพชรบุรี เขตบ้านปืน ต.บ้านหม้อ อ.เมืองเพชรบุรี ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ "พระคลังข้างที่" เป็นเนื้อที่ประมาณ 400 ไร่ เป็นเงิน 22,394.49 บาท และเป็นค่ากระทำผาติกรรมที่ดิน

วัดสิงห์ที่อยู่ในเขตพระราชฐาน เป็นเงินอีก 1,600 บาท เพื่อสร้าง "พระราชวังบ้านปืน" เมื่อปี พ.ศ. 2453 เป็นพระราชวังที่ประทับในช่วงปลายรัชกาลของพระองค์ แต่หลังจากประกอบพระราชพิธีวาศิลลาฤกษ์ได้ไม่นาน พระองค์ได้เสด็จสวรรคตในวันที่ 23 ตุลาคม 2453 กระทั่งสร้างเสร็จในรัชกาลที่ 6 ปัจจุบันพระราชวังบ้านปืนอยู่ภายใต้การดูแลของมณฑลทหารบกที่ 15 พร้อมกันนี้ รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการตัดถนนสายสำคัญอีกหลายสาย ได้แก่ ถนนราชดำเนิน (จากสถานีรถไฟเพชรบุรีถึงพระราชวังบ้านปืน) ถนนดำรงรักษ์ และถนนราชดำริ (ถนนด้านข้างพระราชวังบ้านปืน) โปรดให้สร้าง สะพานอุรุพงษ์ ข้ามแม่น้ำเพชรบุรีเชื่อมต่อดำบลต้นมะม่วง ถนนบริพัตร หน้าวิทยาลัยเทคนิคเพชรบุรี (โรงเรียนช่างไม้)

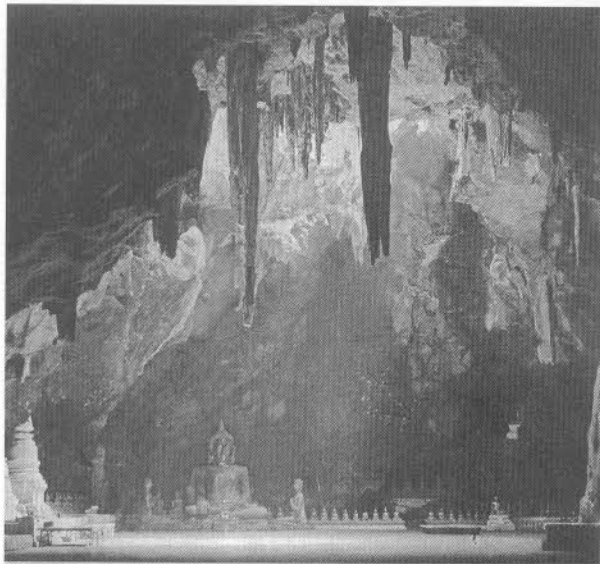
นอกจากโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังบ้านปืน ตัดถนนหลายสายในตัวเมืองเพชรบุรี พระองค์ยังทรงมีสายพระเนตรยาวไกล

ค่ายหลวงบางทะลุ พระตำหนักไม้หลังคามุงจากที่หาเดเจ้าสำราญสมัยรัชกาลที่ 6

พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน รัชกาลที่ 6

รัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าให้บูรณะถ้ำเขาหลวง

สะพานจอมเกล้า สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4

เมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรปทรงทอดพระเนตรต้นมะฮอกกานีเป็นไม้ใหญ่ที่มีความสวยงาม จึงมีรับสั่งให้นำต้นมะฮอกกานีสายพันธุ์ดังกล่าวมาปลูกในประเทศไทย โดยเฉพาะที่เมืองเพชรบุรี ทรงมีพระราชประสงค์ให้นำมาปลูกบนถนนที่ทรงตัดขึ้นใหม่ล้อมรอบพระราชวังบ้านปืน ได้แก่ ถนนราชดำเนิน ถนนราชดำริ และถนนดำรงรักษ์ จำนวนกว่า 1,000 ต้น เพื่อความร่มรื่นสวยงาม เป็นภูมิทัศน์งามตาของเมืองเพชรบุรี

ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงเสด็จประพาสเมืองเพชรบุรีหลายครั้ง ทรงโปรดเกล้าให้ดำเนินการก่อสร้างพระราชวังบ้านปืนให้แล้วเสร็จ ใช้เวลาก่อสร้าง 8 ปี จึงพระราชทานนามว่า "พระรามราชนิเวศน์" แต่ชาวเมืองเพชรนิยมเรียกว่า วังบ้านปืน เสมือนเป็นพระบรมราชานุสรณ์แห่งองค์พระพุทธเจ้าหลวง ที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่พสกนิกรเมืองเพชรบุรีอย่างล้นพ้น

รัชกาลที่ 6 ยังโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักกรมทะเล ที่ตำบลบางทะลุ อ.เมืองเพชรบุรี พระราชทานนามว่า "ค่ายหลวงบางทะลุ" เป็นพระตำหนักริมทะเลแห่งแรกของเมืองเพชรบุรี ต่อมาพระองค์ท่านเห็นว่าตำบลบางทะลุ

เป็นชื่อที่ไม่เป็นมงคล จึงเปลี่ยนเป็น "ตำบลหาดเจ้าสำราญ" ในปัจจุบัน ต่อมาทรงย้ายพระตำหนักไปสร้างใหม่ที่อำเภอชะอำ เป็นพระราชวังฤดูร้อนริมทะเลชะอำ สถาปัตยกรรมแบบไทยประยุกต์เป็นอาคาร 2 ชั้น ได้ดูแลเปิดโล่ง สร้างด้วยไม้สักทองทั้งหลัง พระราชทานนามว่า "พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน"

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณ พระปรีชาสามารถที่มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล ในการพัฒนาเมืองเพชรบุรีให้มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยการนำศิลปวิทยาการใหม่ ๆ มาปรับใช้ที่เมืองเพชรบุรี อาทิ การวางแผนผังเมือง การก่อสร้างพระราชวัง การตัดถนนหนทาง การสร้างรถไฟสายใต้ การบูรณะซ่อมแซมโบราณสถานวัดวาอารามต่าง ๆ ต่อเนื่องมาอย่างยาวนานกระทั่งถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพสกนิกรเมืองเพชรบุรี ดังจะเห็นได้จากโครงการพระราชดำริต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ราษฎรทุกหมู่เหล่าให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุดมิได้ ๗